

„ДНЕВНИК” ОТКРИВА: НЕСТАО ОРИГИНАЛНИ ЗАПИСНИК СА СЕДНИЦЕ ПОКРАЈИНСКОГ ПАРЛАМЕНТА, ОДРЖАНЕ 28. ФЕБРУАРА 1974, НА КОЈОЈ ЈЕ УСВОЈЕН УСТАВ САПВ

Папирни удар на војвођанску историју

Скупштина Социјалистичке Аутономне Покрајине Војводине прогласила је на заједничкој седници свих већа, одржаној 28. фебруара 1974. Устав САПВ. Међутим, оригиналног записника са те седнице нема нигде: ни у Архиву Војводине, ни у скупштинској писарници, чак ни у кабинету председника покрајинског парламента, где смо га такође тражили – нигде. Дакле, или је склоњен из самог Архива, што је мало вероватно, или до Архива није ни стигао.

Идеја је, наиме, била да поводом годишнице Устава Војводине подсетимо на актере тог догађаја, њихове коментаре, супротстављена мишљења ако их је било... И пут је, разумљиво, водио у Архив Војводине. У почетку је све било очекивано, јер је у фонду Скупштине САПВ од 1945. до 1982. заиста обрдишено мноштво грађе, средно обрађене и припремљене за намернике – истраживаче.

Али испоставиће се да је у првој кутији из 1974. насловљеној са “Заједничка седница свих већа” похрањен само материјал са сесије одржане 6. маја, већ по новом Уставу, на којој је за председника покрајинског парламента изабран Вилмош Молнар, за члана Председништва СФРЈ Стеван Дорњички, а на чело Извршног већа постављен Никола Кмецаћ. На тој је седници, иначе, дата и пуна подршка иницијативи да Јосип Броз Тито буде изабран за председника СФРЈ “без ограничења трајања мандата”.

У кутији су такође и брижљиво прекудана стенографске белешке са седница Председништва Скупштине. На показале се, и ту нешто флаи. Прва јануарска сесија те

1974. била је у знаку планова: прецизно је, наиме, заправо чиме ће се све Председништво бавити на својим следећим окупљањима. И записник са следеће седнице, одржане 7. фебруара, сачуван је у целисти, а била је посвећена “текућим питањима”. А онда поново празнина.

Некојегаје материјал са седнице која је морала бити одржана уочи свечарског заседања војвођанског парламента. А на њој је, барем према поменутом плану рада, требало да се расправља о доношењу Устава САПВ, Уставног закона о спровођењу Устава САПВ, Закона о изборима, Закона о Извршном већу, те Предлогу закона о буџету за 1974. Уместо свега тога следећи је записник са седнице одржане 8. марта – када је већ све прошло.

Са дубазном архивистичком покушајем да установим да ли се то што тражим можда не крије у некој другој кутији, под неким другим бројем. Мрка капа. Она се расипује и код колега, од којих добијамо информацију да је исти тај материјал већ неко тражио пре отприлике месец дана – и да нису могли да га пронађу. У првом тренутку сам помислио да је можда неко почетком деведесетих

у налету антибирокаратских страсти проценио да се ти документи имају сматрати смећем, па их је негде залио јогуртом, али те је сумње развејао суви податак: Архиву Војводине грађа је званично предата још 31. маја 1985.

Директор ове институције Стеван Рајчевић сазнао архивисте који би о овој грађи могли знати нешто више, како бисмо покушали да установимо шта се догодило. Упоређивањем документације видимо да је у архивској књизи, коју је водила надлежна служба покрајинске администрације, прецизно наведено да се “у тој и тој” фасцикли налази материјал са заједничке седнице свих већа Скупштине Војводине одржане 28. фебруара 1974, али у сумарном инвентару израђеном на темељу преузете грађе – тога нема.

Кроз разговор сазнајем још детаља: не само да недостају оригинални записници, већ флаи још мноштво списа из тог времена, поготово оних који се односе на

уставне амандмане из 1971. и обрачуни са либералима из 1972. Као да је неко циљано “почистио” део документације – и то не само из Скупштине Војводине, него и из негдашњег Покрајинског комитета – за коју је сматрао да је шкакљива или да му некад због мемоара може користити. Архивиста Нада Берич каже ми да је чак питала колеге из

Рајчевић. – Ми се трудимо и довијамо да сакупимо све оно најверидније, како се не би загубило или било бачено. Али када једном неко нешто склони, ту смо немоћни. Већ пуних осам година покушавамо да убедимо одговорне да донесу закон о архивској грађи и изборимо се за респект према документима и према људима који о тим документима брину. Нажалост, закон још није донет, а кад ће, не зна се.

Помало у шали обликована је и претпоставка да, док ми лунамо главу шта је с тим документима, све везано за тзв. уставну седницу Скупштине Војводине можда у којој мери функционерски орман у Бановини. Но, да бисмо ипак били сигурни и одагнали и ту сумњу, обратио сам се кабинету актуелног председника покрајинског парламента Шандора Егерешија. Не, одговорено ми је, ничег сличног нема, ни код њега ни у другим канцеларијама.

И онда неочекивано својеврстан хешпелд: у кутији бр. 522, у књизи стенографских белешки за 1973. и

1974. годину, проналазимо интегралан запис са седнице на којој је проглашен Устав САПВ. Ипичитавам да је сесија почела 28. фебруара 1974. у 9.10 и да су се делегати окупљили – у Студију “М”, због радио преноса! Председавао је први човек парламента Срета Ковачевић, а међу гостима су били, како се наводи, “председник Скупштине Србије, председник ЦК СК Србије, истакнути организатори народноослободилачког покрета у Војводини, чланови Савета федерације...” “Објављујем да је Устав Социјалистичке Аутономне Покрајине Војводине данас ступио на снагу...”, ушао је у историју Срета Ковачевић, чије је речи заглашио буран аплауз. Ипак, то није и крај забележава: “Пре него што се разиђемо, хтео бих да обавестим све учеснике ове заједничке седнице да смо се договорили да овим поновом приредимо пригодан коктел одмах по завршетку седнице, па вас молим да коктелу присуствуете. Хвала”.

Е ту је, уз коментар да је “седница закључена у 12.08”, коначно списана завеса на најзначајнију сесију покрајинског парламента. Остало је ћутање о по многима највериднијем периоду у војвођанској историји. И питање је и зашто покушио сведочења о догађајима који су том периоду непосредно претходили.

■ Мирослав Стајић

